

ตลาดสดแห่งชีวิต

วิจักขณ์ พานิช

เล่าว่ากันว่าชีวิตนั้นออกแบบไม่ได้ นั่นสินะ ชีวิตมันถึงสด และเปี่ยมไปด้วยความหมาย...

ตลาดสดก็เช่นเดียวกัน ความมีชีวิตที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิตการปฏิสัมพันธ์ของคนอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นอะไรที่ยากจะคาดเดา กระแสมัน ควบคุม และออกแบบ มันเหมือนองคภาพพที่มีเลือดมีเนื้อ แม่ค้าแม่ขายในตลาดเปลี่ยนหน้าไปทุกวัน บางเจ้าเริ่มขาย บางเจ้าเลิกขาย ขาจรก็มาก ขาประจำก็มาก คนเดินกันขวักไขว่ กลิ่นก็คละเคล้า ฟิ่นก็สดแฉะ แม้จะยุ่งเหยิงไปบ้าง แม้จะคาวคลุ้ง เฉอะฉะไปบ้าง แต่มันก็คือสีสันอันหลากหลาย เป็นชีวิตที่สด ...ในตลาดที่สด

ชีวิตที่สดต้องอาศัยการเรียนรู้ในทุกขณะ การเดินตลาดก็เช่นเดียวกัน สติสัมปชัญญะในปัจจุบันขณะ สำคัญไม่น้อยเลยทีเดียว คุณอาจจะเดินตกบ่อน้ำคร่ำ เผลอลื่นหกล้ม สลัดควั่นหมูย่าง กันกระแทกกระຈาด ถูกเกี่ยวเอาไม้เสียบลูกชิ้นปิ้ง คุณอาจจะรู้สึกเหนื่อย หิวข้าว หาสิ่งที่ต้องการ ไม่พบ หลงทาง คุณอาจจะทะเลาะ มีปากเสียงกับแม่ค้า การต่อรองราคาไม่ประสบผล... แต่นั่นก็ให้นัยความหมายของชีวิตที่แท้จริง เพราะชีวิตไม่ได้สำเร็จรูปเหมือนบะหมี่ เหมือนบีกี่ชี คาฟูร์ แม็กโคร หรือโลตัส

ทุกห้วงของชีวิต ไม่ว่าจะยามที่เราสุข หรือทุกข์ มันก็คือชีวิตจริงที่เราจะต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และปล่อยวางไปตามท่วงทำนอง ชีวิตคือการเรียนรู้ เรียนรู้ที่จะย่ำบนเส้นทางชีวิตด้วยลำแข้งของตนเอง อย่างห้าวหาญมั่นคง เหมือนการเดินตลาดสดที่เชื่อเชิญให้เราได้ออกมาเผชิญกับความเป็นจริงที่หลากหลายและโกลาหล ประจันกันอย่างไร้จะๆ ไม่มีซ่อนเร้นอำพราง ไม่ต้องสร้างภาพให้ดูดีเกินจริง

ชีวิตยังเป็นพื้นที่แห่งการทดลองสิ่งใหม่ๆ สร้างสรรค์บันดาลจากภายใน จากนั้นจึงนำผลจากแรงบันดาลใจนั้นไปแบ่งปันให้ผู้อื่นได้ชื่นชม ผลิบานเกิดเป็นผลงานที่ออกมาจากความสด

ความสด คือ ความหมายของชีวิตบนวิถีพุทธ ชีวิตที่สดเป็นชีวิตอิสระอันเกิดขึ้นจากการกลับมาตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่มีสองมือ สองขา พร้อมทั้งจะเรียนรู้กับความจริงแห่งชีวิตอย่างตื่นรู้ในทุกวินาที ไม่ต้องวอนขอให้ใครมาช่วยรับผลของสิ่งที่เราเลือกทำ ไม่ต้องขอให้ใครมาคั่นกลางระหว่างตัวเรากับประสบการณ์ตรง จะทำอะไรเราก็รับ จะผิดถูก ดีร้าย ทุกข์สุขเช่นไรก็ขอให้ได้รู้สด้วยตัวเอง

แต่ทุกวันนี้สถานการณ์ของตลาดสด และชีวิตแบบตลาดสดกำลังขำแย้ ความสดถูกมองเป็นเรื่องค้อย ผู้คนหันไปเสพความแน่นอน ยึดเกาะอยู่กับชีวิตที่ตายแล้ว ชีวิตแบบสดๆกำลังค่อยๆเลือนหาย ชีวิตทันสมัยแบบพาสเจอไรส์ ค่อยๆเคลื่อนเข้ามาแทนที่ ผู้คนซื้อสินค้าที่ตัวเองเห็นในโฆษณาทางทีวี หยิบหมุสับในแพ็คเกจขาวสะอาดจากตู้แช่ ใส่อร่อยแล้ว ก็เดินไปจ่ายเงินกับบัตรเครดิตที่แคชเชียร์ การศึกษามีไว้ติดย่ำปริญญา ศาสนามีแต่โฆษณาชวนเชื่อ

ณ ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของสังคมไทย ยุคที่ไม่ค่อยมีใครเดินทางไปเดินตลาดสด ชีวิตที่สดกำลังจะอันตรธานหายไป จะหันไปทางใดดูจะหาคนเล็กๆที่เชื่อในพลังการเปลี่ยนแปลงแห่งปัจเจกได้ยากเสียเหลือเกิน อะไรก็ดูจะต้องสำเร็จรูป ต้องดังตามกระแส โคดเด่นตามความนิยม เสี่ยงภายนอกหลบเสี่ยงภายใน ไร้ศักดิ์ศรีของความเป็นคนธรรมดา ผู้มีสองแขนสองขาก้าวเดินบนเส้นทางแห่งการแสวงหาคุณค่าในตน

หาว่าไม่ว่าสิ่งที่เราโหยหามาชั่วชีวิตก็คือความสดในตลาดสดแห่งชีวิตนี้เอง การเรียนรู้จักตัวเองจากภายใน คือ กระบวนการแห่งการค้นพบคุณค่าและความหมายของการมีชีวิตอยู่ในทุกขณะ เป็นชีวิตที่ไม่ควรมีใครมาช่วยใช้ ไม่ควรมีใครมาช่วยเติมแต่งให้สะดวกสบาย สเตอริไลซ์ให้ขาวสะอาดเกินจริง ไม่จำเป็นต้องถูกวัดค่าแปะป้ายราคาด้วยยี่ห้อปริญญาใดๆ ไม่สามารถซื้อขายได้ด้วยทุนนิยมต่างชาติ ไม่ต้องถูกจับแช่อยู่ในห้องแอร์แปดชั่วโมงต่อวัน หัววันต่อสัปดาห์ ไม่ต้องถูกตีตราหมดอายุเมื่ออายุหกสิบ และไม่ว่ามันจะสั้นหรือจะยาว เราก็น่าจะได้ใช้ทุกวินาทีของชีวิตอย่างคุ้มค่า แม้จะสกรปไปบ้าง เหม็นหรือเฉอะแฉะไปบ้าง เราก็น่าจะได้ลองเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตนี้กันคู่กัดตั้ง อย่างน้อยก็น่าที่จะได้หาคำตอบที่ว่า เมื่อเราได้เกิดมาแล้ว เราจะเลือกเส้นทางชีวิตที่สดใหม่ในแบบของเราเองได้อย่างไร